

UN ARTIST PLASTIC PÂNCEAN – TRAIAN DIACONESCU

Ionuț Iliescu

Printre personalitățile orașului Panciu se numără și profesorul și avocatul Traian Diaconescu, pictor amator.

S-a născut la 3 septembrie 1902, în frumoasa comună vrânceană Tulnici, fiind fiul preotului Neculai Diaconescu¹ și al Mariei². A absolvit, pe rând, Liceul „Ferdinand I” din Bacău, în 1924³, Facultatea de Filosofie și Litere din cadrul Universității din București, în 1929⁴ și Facultatea de Drept, la Universitatea Mihăileană din Iași, în 1939.⁵

Între 1924 - 1928, Traian Diaconescu a lucrat la Casa Centrală a Asigurărilor Sociale București, ca impegat clasa I și subșef de birou.

Între 1930 - 1937, acesta a funcționat ca profesor secundar la mai multe școli: Școala Normală din Orhei, Liceul de Băieți din Bolgrad,⁶ Seminarul Teologic „Episcopul Melchisedec” din Ismail⁷, Școlile de Arte și Meserii din Focșani și Cetatea Albă și Liceul Tehnic Agricol din Soroca.⁸

În fine, între 1939 - 1969 (anul pensionării), Traian Diaconescu a funcționat la Judecătoria orașului Panciu, ca avocat pledant și totodată membru al Baroului de avocați al județului Putna.⁹

A decedat în 1980¹⁰, fiind înmormântat în cimitirul orașului Panciu, oraș în care a trăit și a lucrat mai bine de patru decenii. Mormântul său este străjuit de o impunătoare cruce de marmură albă, achiziționată de la descendenții familiei

¹ Dosar aflat în colecția personală, f. 43 (în continuare se va cita: D.c.p.); dosarul este alcătuit din acte și documente oferite de doamna Mironica Păunescu, nepoata pictorului, căreia îi aducem mulțumiri și pe această cale

² *Ibidem*, f. 37

³ *Ibidem*, f. 43

⁴ *Ibidem*, f. 44

⁵ *Ibidem*, f. 42

⁶ *Ibidem*, f. 39

⁷ *Ibidem*, f. 36

⁸ *Ibidem*, f. 39

⁹ *Ibidem*, f. 39 - 40

¹⁰ *Ibidem*, f. 67

focșănene Macridescu¹¹ și montată de sculptorul de monumente funerare Constantin Colios.¹²

În ultimii ani de activitate profesională, avocatul Traian Diaconescu se dedică picturii, nobilă preocupare care avea să-i „*acapareze*” cea mai mare parte a timpului liber de care acesta a beneficiat după pensionare. Lucrările sale – executate în ulei pe pânză și carton – destul de numeroase, au abordat următoarele teme: vase cu flori și elemente de natură moartă, peisaje de iarnă, aspecte din mediile urban și rural, personalități istorice, icoane, autoportrete. În perioada 1970-1979, acestea au făcut obiectul mai multor expoziții, bucurându-se de o largă apreciere pe plan local; cea mai mare parte a acestor tablouri – circa 70 - 80 – au fost donate atât unor instituții pănecene, cât și rudelor și prietenilor pictorului amator, atât din Panciu, cât și din Focșani, Adjud și București. Nobilul gest a fost făcut atât de pictor, cât și de urmașii acestuia.

Prima expoziție a pictorului amator Traian Diaconescu a fost organizată la Panciu, în anul 1970.¹³ Cu această ocazie, vizitatorul a fost plăcut surprins de tablourile având drept motiv de inspirație minunata lume a florilor, crizantemelor, garoafelor; albăstrelele sunt puse în frumoase vase de lut, amintind de faimoasele centre ale ceramicii populare vrâncene Garoafa și Irești. Ele sunt însoțite de o serie de elemente care simbolizează coexistența hranei spirituale (cărțile) și a nevoii de frumos și de lumină spirituală, satisfăcută nu doar de contemplație, ci și de creație (lampa) cu cele care vorbesc despre existența biologică propriuzisă, surprinsă în banalul ei zilnic (fructe pe ălere și farfurioare, ulcioare, cești de ceai, pipe etc.).

Din expoziție nu au lipsit personalitățile neamului românesc, reprezentate de exponenți ai literaturii, politicii și istoriografiei secolului XIX: Gheorghe Asachi, Al.Vlahuță și Mihail Kogălniceanu.

Lor li s-au adăugat tablourile surprinzând orașul Panciu în devenirea sa arhitecturală. Unul dintre ele prezintă în prim-plan o parte din orașul vechi, cu o alee străjuită de copaci și flori, în depărtare, un bloc singuratic își face, timid parcă, apariția.

Cea de a doua expoziție a fost vernisată în anul următor; natura moartă cu flori, peisajele locale și portretele au atras atenția publicului local, care și-a exprimat opinia nu doar verbal, ci și în scris. Din păcate, caietul de impresii al

¹¹ *Ibidem*, f. 65

¹² *Ibidem*, f. 64

¹³ *Ibidem*, f. 33

acestei expoziții nu s-a păstrat. Cert este însă că publicul și-a manifestat dorința ca acest gen de manifestare să fie reeditat și pe viitor.¹⁴

În numărul său din 28 ianuarie 1971, ziarul „*Milcovul*” consemna: expoziția „*a fost deschisă în sala clubului Casei de Cultură din Panciu unde expune pictorul pensionar Traian Diaconescu. Maturitatea artistică, varietatea tematică, autenticitatea exponatelor sunt exprimate prin tablouri portretistice, peisaje pâncene ori compozițiile „Tractoare în podgorie” și „Flori în așteptare”*”

Dintre tablourile expuse se remarcă atât portretul poetului nostru național Mihai Eminescu, cât și cel care-i prezintă pe autor și soția sa, profesoara Eleonora Diaconescu, în timpul unui sejur petrecut în 1938 în minunatul oraș montan Piatra-Neamț.

Din motive lesne de înțeles, din expoziție a lipsit o frumoasă pictură cu subiect biblic: transpus pe meleaguri românești, ținând în brațe un mieluşel, înconjurat simbolic de o turmă de oi, Mântuitorul propovăduiește lumii: „*Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun sufletul său își pune pentru oi*” (Ev. Ioan, X, 11)

Se pare că această expoziție a fost găzduită de Casa de Cultură a oraşului Panciu și în 1972, după cum rezultă din interviul luat în luna martie de către Camil Laurențiu, de la ziarul „*Milcovul*”, artistului V. Crăiță-Mândră, metodist în cadrul Centrului Județean de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Amatori.¹⁵

La 29 iunie 1974, pictorul amator Traian Diaconescu invită concetățenii pânчени la o nouă expoziție personală, găzduită de aceeași instituție mai sus menționată; spicuim din cuvântul de deschidere, rostit de directorul Casei de Cultură a oraşului dintre vii: „*Deschid această expoziție de pictură... pentru a prezenta cetățenilor din oraşul nostru un număr de 32 lucrări din cele mai reprezentative ale avocatului Traian Diaconescu, pictor amator. ...Astăzi pictorul ne satisface dorința de a se prezenta din nou cu o serie de tablouri în care se vede o maturitate de gândire și de execuție deosebită. Gama acestor lucrări este mult mai largă... În cuprinsul lucrărilor de față sunt evidente mutațiile apărute în viața poporului nostru...*”

Au servit ca subiect pentru tablourile prezentate „*...înaintașii noștri, eroi ai neamului, în frunte cu Horia, Cloșca și Crișan, Avram Iancu...*” Lor li se alătură: „*...doctrinarii revoluției de la 1848, în frunte cu Heliade Rădulescu,*

¹⁴ *Ibidem*

¹⁵ D.c.p., f.13

membru în guvernul provizoriu, om de cultură și inițiator în viața noastră culturală și artistică..., mare român..., ...cărțurari de mare prestigiu cultural și științific, cum a fost Dimitrie Cantemir, membru al academiilor apusene ,...doctrinarii revoluției de la 1848, în frunte cu Heliade Rădulescu, membru în guvernul provizoriu, om de cultură și inițiator în viața noastră culturală și artistică..., mare român..., ...cărțurari de mare prestigiu cultural și științific, cum a fost Dimitrie Cantemir, membru al academiilor apusene „din timpul său..., ...Nicolae Iorga, un alt gigant al epocii sale...” Nu trebuie uitate nici lucrările prezentând flori și peisaje.¹⁶

Organizatorii au întocmit „*lista explicativă de lucrările expuse*”, pe care o reproducem în cele ce urmează:

„*Tabloul nr. 1. Peisaj de iarnă: În dreapta râpi cu copaci desfrunziți, rari. În stânga, construcții. Pe drum, înspre seară, un cetățean se întoarce acasă la ai săi.*”

Tabloul nr.2, Peisaj de iarnă: Pădure în dreapta și stânga, cu căsuțe răzlețe de locuitori forestieri, spre punctul „Moșinoaiete”

Tabloul nr. 3. Peisaj de vară – S-a luminat de ziuă. Soarele ridicat de o suliță cuprinde totul în lumina nehotărâtă a dimineții. (Alexandru Vlahuță – „*România pitorească*”)

Tabloul nr. 4, Peisaj de iarnă: În stânga, un sat în dispariție. În dreapta, un oraș în devenire. Două locuitoare ale satului se opresc parcă surprinse de apariția neașteptată a motociclistului care merge spre blocuri.

Tabloul nr. 5. O variantă modernă a pădurii fermecate, cu Strâmbă-Lemne și Statu-Palmă-Barbă-Cot.

Tabloul nr. 6. Peisaj de sfârșit de iarnă: În stânga, în depărtare, un sat în transformare, un locuitor al satului cu tractorul, pregătind semănatul de primăvară, în dreapta un oraș în devenire.

Tabloul nr. 7. Peisaj de primăvară – Construcțiile își fac apariția chiar și pe câmp.

Tabloul nr.8. Peisaj de vară: Un sat în transformare și un oraș în devenire. Un lucrător prospectează bogățiile naturale ale subsolului.

Tabloul nr. 9. Natură moartă cu maci roșii, spice de grâu cu vin de Panciu, care dau o notă locală.

Tabloul nr. 10 – Natură moartă: Vază de sticlă cu crizanteme.

Tabloul nr. 11. Peisaj de iarnă: O muncitoare cu copii spre creșă.

¹⁶ *Ibidem*, f. 33

Tabloul nr. 12 – Autoportret.

Tabloul nr. 13 – Natură moartă: Două borcane cu maci și spice de grâu.

Tabloul nr. 14 – Peisaj urbanistic: Centrul orașului vechi.

Tabloul nr. 15 – Natură moartă: Crizanteme albe cu fructe.

Tabloul nr. 16 – Peisaj de toamnă pănceană.

Tabloul nr. 17 – Autoportret cu...¹⁷

Tabloul nr. 18 – Interior sovejan cu lăzi de zestre.

Tabloul nr. 19 – Interior sovejan cu recamier.

Tabloul nr. 20 – Peisaj de iarnă păncean.

Tabloul nr. 21 – Peisaj de toamnă, femeie stângînd roadele.

Tabloul nr. 22 – Maternitate. Mamă profund pătrunsă de dragostea pentru cel căruia i-a dat naștere.

Tabloul nr. 24 – Domnul Dimitrie Cantemir. 251 de ani de la moartea primului nostru mare cărturar.

Tabloul nr. 25 – Avram Iancu, revoluționarul din Transilvania de la 1848, jurist supranumit „*Regele munților*”

Tabloul nr. 26 – Horia, Cloșca și Crișan – eroi ai românilor din Transilvania, 1784.

Tabloul nr. 27 – Ion Heliade Rădulescu, membru în guvernul provizoriu de la 1848, om de înaltă cultură, membru în cămăcămie, inițiatorul culturii naționale, lucrând în toate domeniile: teatru, poezie, politică etc.

Tabloul nr. 28 – Gheorghe Asachi, are același rol în Moldova.

Tabloul nr. 29 – Vasile Alecsandri, mare poet, făcând parte din pleiada revoluționarilor de la 1848.

Tabloul nr. 30 – Mihai Eminescu, cel mai mare poet al neamului nostru.

Tabloul nr. 31 – Mihail Kogălniceanu, mare om politic progresist, colaborator al domnului A.I.Cuza, istoric.

Tabloul nr. 32 – Nicolae Iorga, om de o cultură prodigioasă.¹⁸

Pictorul a păstrat caietul de impresii al acestei expoziții,¹⁹ din care reproducem pasajele cele mai importante în cele ce urmează:

Maricel Alaci (1 august) - „...*Pictura redă sentimente multiple ale celui ce pictează. ...Ei bine, dumneavoastră ați reușit acest lucru. Picturile dvs. mi-au plăcut, sincer să fiu și mai ales cele care exprimă simțămintele într-un anumit*

¹⁷ *Ibidem*, f. 34 - 34 verso

¹⁸ *Ibidem*, f. 35 - 35 verso

¹⁹ *Ibidem*, f. 49

*moment, mi-au plăcut picturile care vă leagă de anumite situații și care vă trezesc amintiri... florile au fost, sunt și vor fi viață și numai viață...; munca dvs este demnă de tot respectul, cu atât mai mult cu cât rezultatele au fost strălucite”.*²⁰

Profesor Miuța Bradea, Oradea (1 august) - „*Expoziția care se desfășoară sub ochii mei mă farmecă. Încerc un sentiment de mândrie pentru nobila strădanie a pictorului Traian Diaconescu.*

N-am bănuț că stăbătând coama sură a Carpaților să-mi revăd măicuța și glia vacanțelor școlare, mă vor înduioșa atât de adânc, atât de stăruitor, ca acum, încremenita ondulație a penelului, de la taina și puterea mugurilor florală la omătul codrilor de argint și al stâncilor cărunte sub cerul de cristal albastru.

*În fața acestor priveliști sună în pieptul meu izvoare noi și neașteptate. Amândurora le mulțumesc. Cu venerație.”*²¹

Profesor (indescifrabil) București, 2 august – „*Azi ca, și-n trecut dintre pănceni se ridică figuri ilustre care vor dăinui în timp.*

Ca firul ierbii ce trăbate pământul pentru a-l împodobi pictorul Traian Diaconescu reușește prin bogăția culorilor și varietatea temelor zugrăvite pe pânzele sale să aducă ceva nou în liniștitul orașel străjuit de Măgura Vrancei. Gingășia, bogăția sufletului, preocupările și aspirațiile omului acestor meleaguri sunt bine redade.

Coloritul viu, contrastant, linia viguroasă, expresivitatea, toate sunt parcă un ecou al sufletului românesc de totdeauna.

*O trăire plină de bucurie aci, rămâne o frumoasă aducere aminte în memoria vizitatorului ca un omagiu adus pictorului Traian Diaconescu ce închină evenimentelor anului gândurile, munca, opera sa. Toată admirația”.*²²

Elev Dan Roșca, 3 august: „*În mijlocul acestor opere – căci sunt niște lucrări demne de toată admirația – am rămas să-mi regăsesc pentru o clipă liniștea sufletească.*

Am reușit să recunosc într-adevăr un om cu un talent deosebit, care pentru finisarea lui a depus o muncă respectabilă. Toate acestea nu le spun pentru a flata, doar pur și simplu îmi mărturisesc propriile sentimente în urma celor văzute. Iubesc în general arta și tot ce-i frumos, dar pictura mă fascinează cu culorile ei. Găsesc că pe lângă culoarea care îi dă viață picturii, ea conține și

²⁰ Ibidem, f. 50

²¹ Ibidem, f. 51

²² Ibidem, f. 52

multă muzicalitate, multă poezie... Dar fără părtinire, toate picturile sunt demne de admirație."²³

Indescifrabil, 4 august: *„Stând în mijlocul acestor creații și admirându-le, am avut impresia că mă aflu în fața unor lucrări executate de un mare artist profesionist.*

Toate lucrările m-au fascinat prin coloritul lor viu, prin ideea de creație..."²⁴

Maxim Prodan, 7 august: *„Claritatea imaginii și impresionantul joc de culori al acestor tablouri îți dau impresia că te afli în fața unor tablouri realizate de un profesionist.*

Finețea și varietatea temelor expuse îți creează impresia unei țări de basm.

Deoarece și eu sunt un pasionat al penelului (în general al peisajului) pot spune că tablourile ... au în ele ceva care te fascinează; ...portretele prezentate sunt de o extraordinară reușită. ...fiecare tablou are... în el ceva caracteristic ...care îl fac pe autorul lor să fie considerat de către mine cel mai bun pictor amator din orașul nostru."²⁵

Ecaterina Săndulescu, pensionară, 8 august: *„Vizitând expoziția, îmi apar în minte, ca localnic ce sunt, o serie întreagă de oameni care în decursul timpului au avut preocupări nobile.*

Izvor al sufletelor mari, printre aceștia, îmi amintesc de profesoara Eleonora Diaconescu, ce cu câțiva ani în urmă picura în sufletele elevilor dragostea de muncă, de pământul românesc, de cei ce și-au dăruit viața pentru binele nostru al tuturor.

Pictorul amator Traian Diaconescu, soțul profesoarei, menține vie flacăra frumosului, prin penel, reușind să atragă în jurul tablourilor sale tineri și vârstnici.

*De aproape trei sferturi de veac, de când trăiesc în acest oraș, n-am văzut o expoziție cu picturi așa de originale, frumoase și grăitoare, care ilustrează viața celor de aici. Privesc tabloul care înfățișează strada Republicii, din orașul nostru. Și văd cum un copil de la grădiniță sădea stejarul de lângă statuie. Era chiar copila mea.*²⁶ *...Florile, minunatele crizanteme, te farmecă prin coloritul lor. Toate îți vorbesc. ...Expoziția aceasta face cinste orașului*

²³ Ibidem, f. 53

²⁴ Ibidem, f. 54

²⁵ Ibidem, f. 55

²⁶ Ibidem, f. 56

nostru”.²⁷

Cristinel Marian Cucoli, 8 august: „Sensibilitatea ce emană din aceste frumoase tablouri este poate lucrul cel mai uimitor la Dvs. Dar pentru a ajunge la această perfecțiune de dăruire a fost nevoie de o adevărată muncă de giuvaergiu pe care mi-ați împărtășit-o în acele seri pe care nu le voi uita.

Revelația culorii și a desenului rămân calificative pentru opera Dvs.... Dvs aveți puterea să pătrundeți în mijlocul lucrurilor și să scoateți paralela ce există între trecut și prezent... E parcă o profeție în acel tablou intitulat „O variantă modernă a pădurii fermecate” și nu greșesc dacă afirm că lucrul pe care vreți să-l dați prin aceste tablouri simplilor vizitatori este tocmai viziunea unei existențe plană de o pulsație sănătoasă, viguroasă. Și poate această fărâmă de umanitate prinsă cu multă trudă în aceste minunate pânze merită să fie cunoscută de mai mulți oameni, de țară. Bucuria pe care ați revărsat-o în această seară în ființa mea nu se va uita ușor și fără rezerve vă mulțumesc. Vă mulțumesc Dvs. și în același timp tablourilor pentru echilibrul avut acum. Sincere felicitări!”²⁸

Factor poștal G. Caragață, 10 august: „...ființa mea e mulțumită, aflându-mă în fața unor lucrări de artă, atât de pline în frumusețe, expresie și lumină.

Ca om simplu ce trăiesc pe aceste plaiuri, fără nici o instruire...specială, vin și eu în fața acestor lucrări pentru că simt nevoia de a vedea și de a citi tot ce-i frumos și folositor. Și nu mai am nimic de spus, decât câteva cuvinte:

...Cât de fericiți sunt cei învățați și plini de dăruire.

...Cât de fericiți sunt cei ce muncesc, conștiinți fiind de progresul lor.

...Cât de fericiți sunt cei ce dăruiesc oamenilor ceea ce știu și ceea ce pot.

...Privesc, mă bucur și plec din fața acestor valori... mai încrezător în mine însumi.”²⁹

Indescifrabil, 14 august: „Expoziția pictorului Traian Diaconescu mi-a lăsat o impresie deosebită. Varietatea temelor, rigurozitatea felului de a se exprima și în special faptul că în tablourile sale sunt peisaje și teme de actualitate din viața noastră mi-au plăcut în mod deosebit.”³⁰

²⁷ Ibidem, f. 57

²⁸ Ibidem, f. 58 - 59

²⁹ Ibidem, f. 59 verso

³⁰ Ibidem, f. 60 verso

Indescifrabil, 20 august: „Puține lucruri au darul să impresioneze pe oameni printre acestea se numără și pictura. Dar pictura adevărată este menită să ridice pe om în cele mai înalte sfere de visare și creație. Acest lucru s-a petrecut și cu mine vizitând expoziția domnului avocat Traian Diaconescu.

Prima impresie pe care mi-au lăsat-o tablourile, la o privire sumară a acestora, este aceea că pictorul mânuiește și combină într-un mod foarte fericit culorile, expoziția întâmpinându-te cu un aer de căldură și solemnitate.

Examinând mai atent fiecare tablou în parte, am constatat că pictorul... nu abordează teme abstracte. Și ca urmare este atent la transformările ce survin în permanență în jurul nostru.

Cu lărgă varietate de teme și culori, expoziția place vizitatorului, chiar și celui mai neinițiat și promite alte și alte tablouri...”³¹

Idescifrabil, 8 septembrie: „Având fericirea să vizitez expoziția pictorului Diaconescu, am fost deosebit de impresionat de tablourile expuse, care dovedesc real talent.

Față de talentul atât de remarcabil al pictorului nostru – subsemnatul originar fiind tot din Panciu, nu ne rămâne decât să-i dăm concursul, cumpărând din tablourile preferate și să-i urăm mulți ani fericiți spre a ne dăruî în continuare cât mai multe tablouri frumoase care să reconforteze sufletul”

Familia O.Brânză, 12 septembrie: „Avem fericirea să avem în mijlocul nostru pe pictorul Diaconescu, care ne dă ocazia să distrăm ochii cu arta lui atât de nobilă.”³²

Nicolae Mirodone, 19 septembrie: „Deși cunoșteam lucrările domnului Diaconescu, nu m-am oprit să-mi fac hatârul inimii și am venit să revăd ceea ce cunoșteam.

Sunt și eu un amator de artă și mă simt chemat la fiecare expoziție în rol de confrate sau poate mai puțin.

Lucrările domnului Diaconescu mă impresionează mereu, simt în ele ceva original, sau poate un iz pâncean. De aceea revin mereu cu plăcere asupra lucrărilor... E o notă aparte, o spun cu sinceritate...”³³

Indescifrabil, 20 septembrie: „Frumusețea și sensibilitatea ce emană din aceste mici picături de artă sunt menite să-ți încânte privirile și să-ți purifice sufletul. Privindu-le, simți că trăiești cu adevărat, simți că ai fi în mijlocul tuturor

³¹ Ibidem, f. 60 verso - 61

³² Ibidem, f. 61 verso

³³ Ibidem, f. 62

pictorilor renumiți de pe Terra. Dacă te afli în mijlocul acestei mici, dar expresive expoziții, simți că vorbești parcă cu culorile armonios îmbinate, cât și cu peisajele și figurile imortalizate artistic pe pânză.

Sensibilitatea ta sufletească va fi răscolită, liniștea te va cuprinde și devii melancolic. Gândurile-ți zboară departe, undeva într-o cutie cu culori, sau acuarele, ai vrea să fii pensula miraculoasă a pictorului artist. Frumusețea tablourilor te face să trăiești din plin bucuriile vieții, te face să iubești frumosul și poate pentru tine, omule de rând, irealizabilul.

Dacă ai un ochi căruia îi place frumosul, vei vedea până departe, până în neantul sufletului pictorului-artist... Am fost profund impresionat de mica noastră expoziție artistică de artă, care m-a făcut să gust timp de 30 de minute... frumusețea artei, a culorii și talentului”³⁴

Indescifrabil, 27 septembrie: „În momentul în care m-am apucat să scriu în acest caiet de impresii, am simțit dorința puternică de visare, în care tot subconștientul meu dorea să se dezvăluie, fiind cuprins pe deplin de o extraordinară liniște ataraxică și cum îmi făcusem o imagine asupra conținutului, mi-a fost frică până la sfârșit de o fatală incongruență.

Ne simțim uneori... anihilați de forțele iresponsabile ale naturii, când orice om, oricât de simplu ar fi el, simte nevoia să-și manifeste gândurile și simțămintele prin artă.

Acest lucru vrea să ni-l demonstreze Traian Diaconescu, cu ajutorul penelului și șevaletului, făcându-ne pe noi, vizitatorii, să iubim și să îndrăgim artele frumoase. ...Mișcat profund de aceste frumuseți de artă..., doresc succes deplin în continuare pictorului.”³⁵

Indescifrabil 9 octombrie: „O impresie deosebit de plăcută mi-a făcut expoziția domnului Traian Diaconescu, profesor și avocat, dar, înainte de toate, un om de o rară simțire, modestie și dăruire. Aceste rânduri vor să omagieze nu numai omul și cetățeanul acestui admirabil oraș, dar și artistul.”

Regretatul Florin Muscalu, în calitate de ziarist la „Milcovul”, fără dată: „Orașul Panciu poate cunoscut și astfel: prin pictura lui Traian Diaconescu, fostul student al lui Mihail Dragomirescu. Este și acest fapt un blazon cultural...”³⁶

Între 21 noiembrie și 7 decembrie 1974, Comitetul de Cultură și Educație

³⁴ Ibidem, 62 - 62 verso

³⁵ Ibidem, f. 62 verso, 63

³⁶ Ibidem, f. 63 verso

Socialistă și Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Creației Artistice de Masă al Județului Vrancea au organizat în holul Teatrului „*Maior Gheorghe Pastia*” din Focșani (pe atunci denumit Teatrul „Municipal”) expoziția „*Itinerarii Vrâncene*”. Evenimentul a fost susținut de operele sculptorului Constantin Burtsea și de cele ale pictorilor amatori pânчени Lădaru Volga și Traian Diaconescu.³⁷

Cu acest prilej Traian Diaconescu a reținut atenția vizitatorilor cu 13 picturi în ulei („*Crizanteme*”, „*Copii vin la școală*”, „*Peisaj de iarnă*” I - II, „*Spre creșă*”, „*Pădurea fermecată*”, „*Spre Moșinoaiete*”, „*Interior sovejan*”, „*Lalele*”, „*Ion Heliade Rădulescu*”, „*Mihai Eminescu*” și „*Mihail Kogălniceanu*”).³⁸

Un an mai târziu, același pictor amator a venit o nouă expoziție la Casa de Cultură din Panciu³⁹, fapt menționat și în presa centrală.⁴⁰ Referindu-se la acest eveniment, ziaristul A. Constantin nota: „*Publicul a apreciat deopotrivă căldura senină emanată de portretele și peisajele pictorului, peisajele detașându-se, cu deosebire, drept veritabile ode ale acelor meleaguri.*”⁴¹

Iubitorii de frumos s-au reîntâlnit cu minunatul univers floral creat de pictor – lalele albe și roșii, trandafiri albi, galbeni și roșii, garioare, crizanteme, fie așezate în boluri, fie căzute (simbol al existenței trecătoare), însoțite de ceasuri (simbolul trecerii ireversibile a timpului), cărți (simbol al devenirii prin cultură), pensule în pahar (efortul creației) și cești de ceai și de cafea (simboluri ale unor vechi tabieturi și hobby-uri nevinovate). Unul dintre acestea surprinde sublimul gest de a oferi flori, gest cu o multitudine de semnificații de-a lungul unei vieți: o mână dăruiește privitorului un frumos buchet de flori roșii.

Dintre portrete, merită amintite atât cel al lui Dimitrie Cantemir – cu sceptrul în mână, lângă un pupitru pe care se află propriile-i scrieri – cât și cel al lui Ion Heliade Rădulescu, care-și definește astfel existența: „*Eu nu am muncit decât pentru România. Eu nu am scris decât pentru ea.*”

O altă categorie de tablouri expuse au fost cele care prezintă orașul Panciu în decursul transformărilor sale edilitare. În unul dintre acestea, sunt înfățișați doi trecători care se îndreptau către blocurile și casele din depărtare, pe un drum flancat de copaci încovoiați de furtună. Alte două tablouri surprind orașul în miez de iarnă. Casele, blocurile, străzile și ulițele sunt înconjurate de manta

³⁷ *Ibidem*, f. 14

³⁸ *Ibidem*, f. 15

³⁹ *Ibidem*, f. 19

⁴⁰ *Ibidem*, f. 17

⁴¹ „*Milcovul*”, 15 martie 1975, p. 7

zăpezii, care îmbracă superb copacii și acoperă ogoarele. În zare, liniile de înaltă tensiune vorbesc de la sine despre electrificarea țării. Personaje precum un poștaş, un elev și o femeie dau viață acestor peisaje.

Printre lucrările expuse a figurat și un peisaj montan: înălțimile încărcate de zăpadă încadrează o frumoasă cabană și mai mulți bușteni.

Din această perioadă datează și două icoane înfățișând pe Maica Domnului cu Pruncul; ele sunt pictate după regulile clasice, chipurile celor două personaje biblice impresionând prin tristețea și tragismul pe care-l degajă.

O altă icoană surprinde o altă secvență importantă din Noul Testament, despre care vorbește de la sine citatul inserat în partea din dreapta jos a pânzei: „*Și pogorându-se Petru din luntre, a pornit pe apă spre IISUS, care l-a chemat, dar afundându-se IISUS și-a întins repede mâna, l-a apucat și i-a zis: «Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?»*» (Ev Matei, cap.14, vers. 29 - 31)” Mântuitorul poartă un veșmânt de culoare verde și o mantie roșie, astrele pălind datorită aureolei care-I evidențiază natura sacră. În mâna stângă Iisus ține crucea, în timp ce cu cea dreaptă îl prinde de brațe pe Petru, smulgându-l din valurile mării. Din barca aflată undeva prin preajmă, pescarii privesc înmărmuriți întreaga scenă.

În anul următor, Traian Diaconescu avea să picteze mai multe peisaje de iarnă, inspirat fiind de realitățile sovejene. Artistul amator surprinde două personaje feminine, purtând autentice costume populare caracteristice zonei, străbătând plaiurile natale. Gospodăriile sătenilor și modernele edificii turistice coexistă armonios, străjuite fiind de arborii impunători, încărcăți de zăpadă. Într-un alt tablou, cu tematică asemănătoare, peisajul hibernal este însuflețit de un cuplu din partea locului: bărbatul, cu o traistă-n băț și cu o sticlă în mână, al cărui conținut justifică euforia afișată, provoacă disperarea femeii, care merge în urma lui și cu capul plecat conform cutumei sacrosante din mediul rural românesc.

În 1977, Traian Diaconescu avea să participe la concursul de artă plastică desfășurat în cadrul etapei de masă a Festivalului Național al Educației și Culturii Socialiste „*Cântarea României*”, primind premiul I.⁴²

În organizarea Centrului de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă Vrancea (printre instructori numărându-se și pictorul Gheorghe Zaiț), în martie 1978, în holul Cinematografului „*Lepșa*” a fost vernisată expoziția de artă plastică și artă populară a artiștilor plastici și creatorilor populari vrânceni.

Printre participanții la această manifestare s-a numărat și pictorul amator

⁴² *Ibidem*, f. 66

Traian Diaconescu, lucrările expuse fiind în număr de 6: „*Portret de fată*”, „*Moara din Ghimicești*”, „*Natură statică*”, „*Peisaj de iarnă*”, „*Femeia în industrie*” și „*Peisaj din Mușunoaia*”⁴³.

În zilele de 5 și 6 mai 1979 a avut loc etapa interjudețeană a Festivalului Național „*Cântarea României*”, juriul central acordând premiul I lui Traian Diaconescu, acesta concurând la Secțiunea Artă Plastică cu tabloul „*Horia, Cloșca și Crișan*”.⁴⁴

Dintre tablourile realizate în acest an de pictorul pâncean, două rețin atenția în mod deosebit. Primul dintre ele, intitulat „*Paloșul Moldovei. 1457 - 1504*” îl înfățișează pe marele Ștefan-Vodă într-o ipostază emblematică pentru întreaga sa domnie: cu ochii arzători ațintiți către viitorul pământului peste care domnește, cu fruntea brăzdată de grijile tumultosului prezent (reliefându-se astfel extrem de puternica personalitate a voievozului) și cu sabia în mână, cu care a apărat creștinătatea jumătate de veac și cu care a garantat propășirea fără precedent a neamului său.

Cel de-al doilea tablou redă atmosfera caracteristică unui atelier de pictură, din care nu aveau cum să lipsească șevaletul, o lucrare neterminată și una finalizată, masa cu cărți. Legătura intrinsecă dintre pictor și actul creației, pe de o parte și sursa de inspirație – realitatea înconjurătoare, pe de altă parte – este redată – pe cât de simbolic, pe atât de firesc – de existența unor ferestre larg deschise, care dezvăluie panorama unei localități. Mai mult decât sigur, acesta a fost universul intim în care Traian Diaconescu și-a realizat tablourile... Creator și iubitor de frumos, Traian Diaconescu nu a fost preocupat de vânzarea propriilor tablouri, ci de a le face să fie cât mai accesibile publicului larg; dacă totuși și-a vândut din lucrări, ele au fost cu siguranță puține la număr, făcând acest lucru doar pentru a-și procura culorile și pânzele și pentru a înrăma tablourile, pensia nepermițându-i întotdeauna asemenea cheltuieli.

Cert este că majoritatea covârșitoare a tablourilor sale au fost donate Casei de Cultură, Bibliotecii, Școlii Generale și Liceului „*Ioan Slavici*” din Panciu, precum și Primăriei acestui oraș. Lor li se adaugă cele dăruite de către pictor rudelor, prietenilor și cunoscuților.

La 25 decembrie 1974, directorul Casei de Cultură din Panciu îi cerea lui Traian Diaconescu, cu titlu de donație, pentru această instituție „...*un număr de câteva (câte doriți) tablouri, pentru decorarea permanentă a clubului instituției*”

⁴³ *Ibidem*, f. 1 - 1 verso

⁴⁴ *Ibidem*, f. 66

noastre. *Facem acest apel călduros, întrucât ne-ați făcut această promisiune cu câțva timp în urmă*".⁴⁵

La 22 noiembrie 1975, pictorul a donat Casei de Cultură din Panciu optsprezece tablouri: „*Femeie culegând porumb*”, „*Natură moartă: ochiul boului cu mere și struguri*”, „*Maci roșii*” (I - II), „*Flori de cireș cu lalele*”, „*Avram Iancu*”, „*Horia, Cloșca și Crișan*”, „*Vasile Alecsandri*”, „*Peisaj de primăvară: la margine de râu*”, „*Cercetător de bogății naturale*”, „*Peisaj de iarnă*” (I - IV), „*Peisaj de vară*”, „*Peisaj păncean*”, „*Maci cu vin de Panciu*”, „*Maci cu ceșcuță roșie*”.⁴⁶ Doi ani mai târziu, conform mărturiei regretatului ziarist Florin Muscalu, gestul mărinimos al lui Traian Diaconescu avea să se repete: „*Într-unul din holurile Casei de Cultură din Panciu există o expoziție plastică permanentă. Despre ce este vorba? Pictorul păncean Traian Diaconescu, astăzi pensionar, a donat o parte din tablourile sale așezământului de cultură, lucrări la care adaugă altele noi, pe măsura realizării lor*”.⁴⁷

Tot la 22 noiembrie 1975, Biblioteca pănceană solicita pictorului amator „...a dona... câteva tablouri din lucrările dvs. personale de pictură”.⁴⁸

La 1 decembrie 1977, conducerea Liceului „*Ioan Slavici*” Panciu înainta pictorului amator Traian Diaconescu următoarea adresă: „*Se găsește la școala noastră tabloul cu subiectul „Suntem o națiune liberă și independentă. 1877”, creație a dvs., pe care ni l-ați împrumutat în primăvara acestui an (1977) spre a reintegra ciclul de figuri istorice, care pavoazează holul liceului. Noi, dorind a-l poseda în continuare, vă rugăm insistent să ni-l dați definitiv în zestre Liceului „Ioan Slavici” cu titlul de donație. În caz afirmativ, vă mulțumim și vă rugăm să fiți încredințat că el va fi păstrat și la noi cel puțin tot atât de bine ca și la dumneavoastră*”.⁴⁹

Documentația aflată la dispoziție permite reconstituirea concepției despre pictură a lui Traian Diaconescu. Una dintre cuvântările sale, ținute la vernisajul unei expoziții (nedată) face dovada faptului că pictorul amator păncean vedea în pictură o modalitate excelentă de manifestare a patriotismului: „*Unul din adevărurile cele mai sesizabile ale artei din toate timpurile și de oriunde a fost*

⁴⁵ *Ibidem*, f. 9

⁴⁶ *Ibidem*, f. 8

⁴⁷ Florin Muscalu, *Însemnări despre „Localismul creator”*. Casa orășenească de cultură Panciu, în „*Milcovul*”, nr. 1659, 6 august 1977, p. 4

⁴⁸ D.c.p., f.7

⁴⁹ *Ibidem*, f. 6

patriotismul. Creatorul de artă cu sufletul său sensibil la tot ce este mare și frumos a priceput, mai mult ca oricare altul, că între el și poporul din care face parte există o legătură intimă indestructibilă. Iar cunoașterea și înțelegerea vieții acestui popor s-a dovedit pentru el de o fundamentală importanță în procesul de creație. ...patriotismul este... o trăsătură firească ce există în ființa fiecărui locuitor al acestei țări, de aceea și prezența lui în opera de artă trebuie să fie tot atât de firească. ...patriotismul... trebuie să reiasă din calitatea lucrului pe care îl facem, din conștiinciozitatea cu care lucrezi și mai cu seamă din sinceritatea care se degajă din opera ta. Înainte de toate să ai convingerea că ceea ce faci este bun, că lucrul cu care te prezinți în public fiind apreciat ca frumos este prezumția că va fi apreciat și de alții la fel...

Ea personal nu sunt împotriva modernismului în artă, dar pictorul modern trebuie să creeze valori valabile, reale, în pas cu evoluția culturală generală. Pictorul trebuie să-și lărgească și să-și diversifice tematica prin anexarea universului... citadin...

Lucrările pictorului – spunea Traian Diaconescu – trebuie să fie cizelate îndelung, cu mîgală și răbdare."

„În lucrările noastre să se vadă apartenența noastră la viața întregului pământ românesc...”, afirma pictorul pâncean. „Pictorul nu trebuie să fie izolat de lumea înconjurătoare. El trebuie să fie foarte receptiv la bogăția de sensuri atribuite de contemporani existenței.

El trebuie să fie sensibil la cerințele vremii pe care în modul său specific trebuie să le exprime, stăpîn fiind pe o intuiție sigură și în contact cu întreaga cultură românească.

Artistul trebuie să aibă simțul măsurii și al cumpătării.

Pictând, artistul trebuie să fie el însuși pătruns de o emoție – emoția estetică, în momentul când lucrează el trebuie să trăiască împreună cu lucrurile și ființele pe care le pictează. Și astfel să asiste la transfigurarea lor și integrarea lor în alt univers decât cel știut. Astfel ca lucrările ieșite din pensula sa să capete o înfățișare fabuloasă, cu o structură nouă, schimbată într-un nou cosmos, dar la fel de frumos, ba chiar mai frumos decât acela. Artistul creînd acest nou cosmos al său, trebuie permanent să aibă trează în conștiința sa ideea și convingerea că se poate realiza acest țel nobil, nu prin trucuri, nici prin inflexiuni savante ale desenului, sau prin plâsmuiri bizare, nici printr-un colorit exagerat, ajuns chiar la paroxism... și nici măcar prin mimarea primitivismului sau a oricărei alte influențe la modă.

Artistul pictor amator trebuie să rămână credincios picturii adevărate,

tradiționale... să smulgă pastei de ulei colorate străluciri miraculoase, în scopul de a face ca materia să vorbească de contemporaneitate, de tradiția și de pământul patriei noastre. Numai în acest fel amatorul va putea obține o autentică și puternică trăire a actului creator, puternic concentrat înăuntru și temperat stăvilat în afară, ceea ce va da noblețe lumii închipuite de el.

Pictorul amator trebuie să-și făurească cu răbdare și cu sinceritate opera, ca valoare a patrimoniului național. ...Artistul pictor are misiunea sacră și patriotică să dea în lucrările sale străluciri de diamante realității, să insuflă privitorilor acea emoție estetică de care el însuși a fost animat în momentul creației. El are misiunea să facă oamenilor viața mai frumoasă pe pământ, iar pe om mai înțelegător”.⁵⁰

La rândul ei, corespondența purtată de artistul Nicolae Mirodone cu pictorul păncean oferă o serie de informații referitoare la modul în care Traian Diaconescu privea rostul și utilitatea artei.

Într-o scrisoare trimisă acestuia din urmă în 1973, pe când satisfăcea stagiul militar, Nicolae Mirodone mărturisea: „Cu plăcere îmi aduc aminte de acele ore plăcute (de câte ori) în atelierul dvs. înconjurați de lucrări, discutând filosofia și teoria artei... Ultima lecție a fost cea mai vie, mai puternică, mai adevărată.”⁵¹ ...Un oarecare nu ar fi făcut ceea ce faceți dv. Nu i-ar mai fi trebuit pictură la bătrânețe. Ar fi fost mulțumit și fericit că a chinuit o viață întreagă și acum are de toate odihnindu-se. Spiritul dv. v-a trădat pe față iubirea pentru frumos.

Trebuie să faceți o expoziție cu toate lucrările dv. Este ceva în lucrările dv. care mă fascinează. O mare pasiune și sinceritate impusă lucrărilor nu se poate să vă dezmință. E ceva cald ce merge la inimă privind lucrările dv. Știu că dv. faceți pictură pentru că altfel nu ați putea fi fericit, nu ați putea trăi. Totul vă e o necesitate. Asta e un lucru mare. Sunt gelos pe dv. pentru acest lucru.”⁵²

Scrisoare de răspuns a pictorului păncean se poate constitui într-o adevărată pledoarie pentru capacitatea artei chiar la nivel de amatorism – de a sluji ideile mari și frumoase ale existenței omenești: „...trebuie să oferim în lucrările noastre frumosul adevărat, pe care noi înșine îl apreciem ca atare, în mod cu totul sincer. Și să luăm din natură și din viață acest frumos. ...sinceră trebuie să fie și activitatea artistică. Iar motorul ei nu trebuie să fie o simplă pasiune, care poate la un moment dat să crească sau să scadă în intensitate, ci

⁵⁰ Ibidem, f. 22 - 23

⁵¹ Ibidem, f. 45

⁵² Ibidem, f. 46 - 46 verso

să fie o necesitate...

Și aceasta a fost calea pe care eu am urmat-o în mod consecvent în lucrările mele. Și tot aceasta este ideea pe care o recomand acelora care doresc să stea de vorbă cu mine, care mă socotesc cel mai modest mântuitor al culorilor și liniilor și care nu cred că am putut să ajung a realiza frumosul în artă așa cum am dorit.

Eu însă mă declar mulțumit că încercările mele le-am realizat pe calea cea adevărată, naturală și sinceră, urmând ca alte persoane să se pronunțe asupra noului și autenticului din încercările mele.

Vârsta mea septuagenară mă autorizează să cred că frumosul în artă este o variantă a frumosului din natură și din viață. ...Arta trebuie să fie în serviciul societății, s-o ajute să se înfrumusețeze, să o înobileze. ...Arta trebuie să contribuie la desăvârșirea omului... ...M-am străduit să merg pe cărarea bătătorită de înaintași, dar să nu neglijez cu totul principiul evoluției și să introduc în mod consecvent noul și autenticul.”⁵³

Traian Diaconescu a dat viață pânzelor sale printr-o laborioasă mânăuire a culorii pentru că a iubit frumosul și a intuit că îl poate făuri, dând astfel un sens aparte existenței sale. Dovada acestui fapt o constituie dedicația care însoțește unul din tablourile sale, realizat în primăvara anului 1973 și dăruit unui copil născut cu puțin timp în urmă: „Dăruiesc de nașterea lui Ionuț acest tablou, pe care l-am depus pe fruntea lui ca un simbol al strădaniilor înaintașilor săi pentru viitorul fericit al urmașilor. Această dedicație este făcută să fie citită de dânsul când el va putea silabisi și când va putea înțelege sensul ideii dintr-însa.

Și atunci își va aduce aminte că autorul florilor de pe verso a trăit cândva și că existența lui n-a fost numai o simplă plăsmuire.”

Încercarea de aducere aminte a faptelor și gândurilor lui Traian Diaconescu – făcută în rândurile de față – este menită să readucă la cunoștința pâncenilor o pagină din trecutul orașului, scrisă de unul din cetățenii deosebiți ai acestuia, adesea pe nedrept uitați.

⁵³ Ibidem, f. 20 - 21 verso

